

Paławska, Ewa

"Etnobotanika : rastenija v jazyke i kul'ture", otv. red. V. B. Kolosova, A. B. Ippolitova, St. Peterburg 2010 : [recenzja]

Etnolingwistyka 23, 295-296

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Promocja książki, połączona z wykładem Jerzego Bartmińskiego (*Linguistics Worldwiew as a problem of Cognitive Ethnolinguistics*), odbyła się 22 IX 2011 roku w Serbskiej Akademii Nauk w Belgradzie i 26 września 2011 roku w Nowym Sadzie.

SNB

Berezovič Elena L., *Russkaja toponimija v étnolingvističeskom aspekte: Mifopoetičeskij obraz prostranstva*, pod red. A. K. Matveeva, Moskwa: KomKniga, 2010, 240 s.

Książka *Rosyjska toponimia w aspekcie etnolingwistycznym: mitopoetycki obraz przestrzeni* jest wynikiem kontynuacji badań, których efekty zostały opisane w poprzedniej monografii autorki pt. *Rosyjska toponimia w aspekcie etnolingwistycznym: przestrzeń i człowiek* (Moskwa 2009).

W monografii poddano analizie etnolingwistycznej obszerny zasób tradycyjnej toponimii rosyjskiej, zebranej na terytorium Rosyjskiej Północy w trakcie ekspedycji badawczych. Autorka rekonstruuje mitopoetycki obraz przestrzeni odzwierciedlony w toponimii. Rozpatruje idee i symbole odsyłające do ludowych wierzeń przedstawionych w toponimach; podaje charakterystykę toponimów pochodzących od lokatywów sakralnych. Analizie została poddana koncepcja *zavetnogo mesta* (szczególnego, ważnego i tajnego miejsca) w toponimice rosyjskiej. Poza tym w rozprawie na materiale toponimicznych podań zawierających wątki mitologiczne i historyczne szczegółowo zbadano właściwości wzajemnych powiązań systemu toponimicznego z folklorem.

IL

Dementiev Vadim V., *Teorija rečevych žanrov*, Moskwa: Znak, 2010, 600 s.

W książce omawiane są podstawowe założenia teorii gatunków mowy, między innymi: miejsce gatunku mowy w systemie języka, relacje między gatunkiem mowy a aktem mowy, gatunkiem komunikacji, wydarzeniem językowym. Rozpatrywane są gatunki mowy jako środek formalizacji relacji społecznych oraz klasyfikacja gatunków mowy. Wiele uwagi poświęcono związanym z gatunkami mowy ideom Michaiła Bachtina, prześledzono kierunki ich rozwoju we współczesnej nauce o gatunkach. Oglądowi poddano również nowe kierunki rozwoju teorii gatunków mowy: kognitywny i kulturoznawczy.

Szczegółowymi badaniami objęto cztery gatunki mowy realizowane w języku rosyjskim: rozmowę *po duszom*, świecką konwersację, flirt oraz dowcipy lat siedemdziesiątych. *Teoria gatunków mowy* przeznaczona jest dla lingwistów, wykładowców i studentów kierunków filologicznych.

IL

Étnobotanika: rastenija v jazyke i kul'ture, otv. red. V. B. Kolosova, A. B. Ippolitova, St. Peterburg: „Nauka”, 2010, 386 s. [seria „Acta Linguistica Petropolitana. Trudy Instituta lingvističeskich issledovanij RAN”, t. VI, cz. 1, otv. red. N. N. Kazanskij].

Szósty tom serii wydawniczej „Acta Linguistica Petropolitana” dotyczy zagadnień etnobotaniki – teoretycznych (Valeria Kolosova) i praktycznych. Sporo miejsca poświęcono nazwom roślin – fitonimom (Igor Brodski, Julia Koppaleva, Vladimir Napolskich, Maja Kalezić), w tym fitonimom zoonimicznym, stworzonym na podstawie skojarzeń ze zwierzętami (Svetlana Dubrovina). Poruszono także problem metafor bazujących na podobieństwie rośliny i człowieka (Elena Kolosjko) oraz kodu wegetatywnego we współczesnych narracjach o snach (Evgenij Safronov).

Liczenie reprezentowane są artykuły dotyczące językowego obrazu roślin (Elena Sjanova) – goździka (Lidia Nepop-Ajdačić), fiołka i wrzосу (Dorota Piekarczyk), chrzanu (Joanna Szadura) w tradycji polskiej; jodły w folklorze białoruskim (Inna Šved), areka katechu (rodzaj palmy, *Areca katechu*) i pieprzu żuwnego (*Piper betle*) w folklorze filipińskim (Maria Stanukovič); symboliki

drzew nieowocowych (Ljubinko Radenković); jarzębiny (Tatiana Agapkina) w kulturze słowiańskiej, a także poświęcone współczesnym greckim legendom o pochodzeniu roślin (Svetlana Sidneva) oraz etnobotanicznej interpretacji dzieła A. N. Ostrowskiego (Klara Šarafadina).

Znaczna część prac odnosi się do problemu medycyny i magii ludowej – mitologicznego statusu i funkcji lasów w medycynie białoruskiej (Tatiana Valodzina, Vladimir Lobač), praktyk ziołoleczniczych na ukraińskim Polesiu (Irina Ignatenko), praktyk z użyciem roślin podczas dnia św. Grzegorza w Bułgarii (Olga Trefilova).

EP

Javors'ka Galina, Bogomolov Oleksandr, *Nepevnyj ob'jekt bažannja: Evropa v ukrajinskomu polityčnomu dyskursi*, Kyjiv: Vydavnyčyj dim Dmytra Burago, 2010, 136 s.

Monografia jest efektem pierwszego badania konceptu EUROPA we współczesnym dyskursie ukraińskim. Zawiera analizę konceptualizacji relacji międzynarodowych na tle skomplikowanych procesów politycznych. Praca ujawnia podobieństwo współczesnego postrzegania Unii Europejskiej przez Ukraińców w stosunku do ich wizji świata zachodniego. Autorzy zwrócili uwagę na stałe modele kognitywne przedstawiania Europy/Unii Europejskiej i NATO w ukraińskich tekstach medialnych oraz ich wpływ na konstruowanie wizji Europy i podejmowanie politycznych decyzji. W pracy wykorzystano różne współczesne metodologie analizy dyskursu medialnego, także metodologię kognitywnej analizy semantycznej. Bazę materiałową stanowi przygotowany przez autorów elektroniczny korpus tekstów języka ukraińskiego, który zawiera teksty na temat Europy i integracji europejskiej z lat 2001–2007.

Książka składa się z pięciu rozdziałów. W pierwszym omawiane są kwestie związane z dyskursem politycznym jako lustrem i narzędziem współczesnej polityki; w drugim – prezentowana jest Europa w świetle modelowania przestrzeni polityczno-geograficznej. Rozdział trzeci przynosi rejestr metafor konceptualnych (w tym m.in. metaforę Europy jako osoby; w sferze stosunków społecznych – metafory: nauczyciela i ucznia, zwierzchnika i podwładnego, sąsiadów i sąsiedztwa, sąsiedztwa i braterstwa; w sferze przestrzennej – metaforę mostu i podróży). W rozdziale czwartym obraz Europy ukazywany jest w polu semantycznym pragnień. Rozdział piąty, zatytułowany *Europejskość i Europejczycy*, zawiera obraz kwestii tzw. integracji europejskiej i refleksję na temat prawdziwego Europejczyka.

NG

Karaulov Ju. N., Filipovič Ju. N., *Lingvokul'turnoe soznanie russoj jazykovoj ličnosti. Modelirovanie sostojanija i funkcionirovanija*, Moskva: Izd. centr „Azbukovnik”, 2008, 336 s.

Monografia należy do sfery lingwistyki kognitywnej i komputerowej. Zawiera opracowanie podstaw teoretycznych i funkcjonowania świadomości lingwokulturowej. Treść i struktura tej świadomości modelują językowy obraz świata przeciętnego użytkownika języka rosyjskiego. W książce przedstawiono budowę i funkcjonowanie *kognajzera* – modelu świadomości lingwokulturowej (*kognajzer* modeluje procesy w trójkącie „wiedza – postrzeganie – świadomość”). Zawarto także opis opracowania technicznego danych pozyskanych drogą eksperymentu i otrzymanego w ten sposób fragmentu obrazu świata. Wykorzystana podstawa materiałowa opiera się na dwóch bazach danych: sieci asocjatywno-werbalnej (przedstawionej wcześniej w *Russkom asociativnom slovarie*, 2002), utworzonej według zasady – ‘od znaku do sensu’ i nowej bazy danych, zbudowanej według zasady ‘od sensu do znaku’. Baza danych jednostek rosyjskich, stworzona w trakcie eksperymentu i opracowania jego rezultatów, zawiera blisko siedem tysięcy *kognemów*